

Ugeskrift

for

Norske Landmænd,

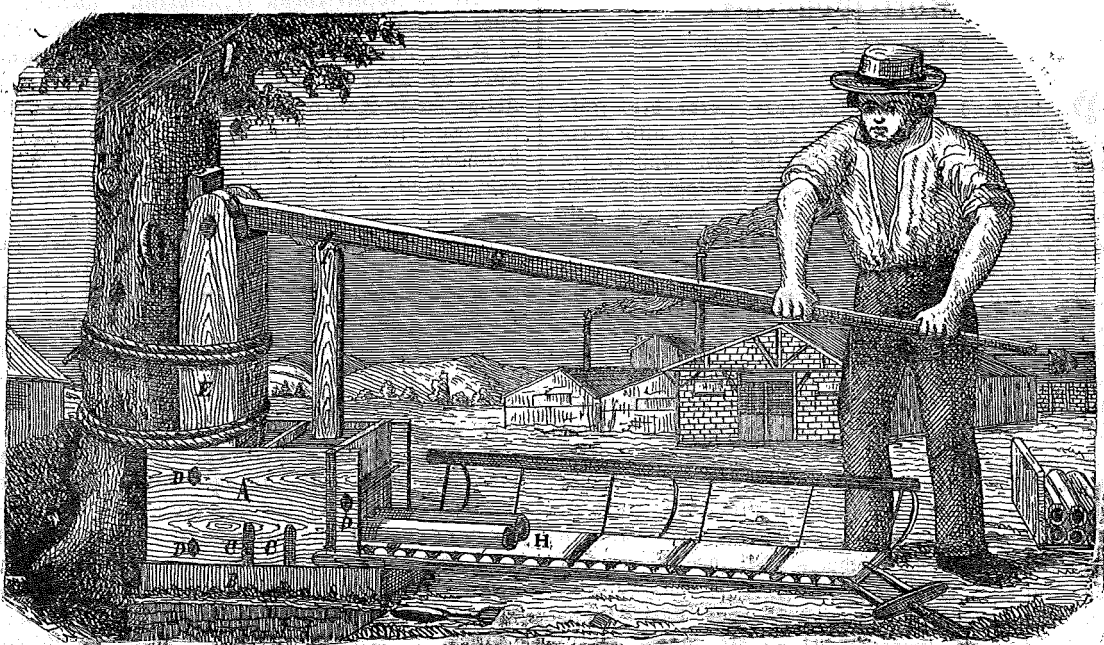
udgivet af J. Schrøder.

N° 24.

Fredeagen den 12. Juni.

1857.

Kielmanns Drainrørsmaskine.

Agonom Tenggren opfandt for nogle Aar siden en Drainrørsmaskine, som udmærkede sig ved Hensigtsmæssighed og lav Pris. Den manglede imidlertid en væsentlig Egenskab nemlig at levere Rør af forskellige Dimensioner, hvilken Egenskab er af særdeles Betydning for enhver Landmand som selv maa eller vil forarbejde sine Rør. Nærværende Maskine opfylder denne Betingelse, hvorhos den med Undtagelse af en Smule Støbegods kan forberediges af de almindelige Gaardshaandværkere og saaledes falder billigt.

Hr. Kielmann, Forstander for Landbrugsskolen paa Haasensfelde i Preussien, har konstrueret Maskinen.

Maskinen bestaar af en Plankasse A, $1\frac{1}{2}$ Fod lang og 14 Tommer høi afdeelt ved en Mellemvæg i 2 Rum og fæstet til Bundstykket B ved Jernene C C, og forøvrigt sammenholdt med Skrueene D D D, som gaa tværs igjennem Kassen. Kassens ene Afdeling optages af en $3\frac{1}{2}$ Fod høi Stof E, der ved de tvende bagre Skrueer er fæstet til Kassen. Kassens anden Afdeling fra Skillevæggen til Forstykket er indvendig 5 Tommer lang og 6 Tomme bred. Paa Forstykket fæstes en Blade af Støbejern, hvis Hul og Centrum rette sig efter

Drainrørens Dimensioner ligesom paa almindelige Pistonmaskiner. Som Piston tjener Trykkeren F, $1\frac{1}{9}$ "høi, hvis undre Plan, $6" \times 5"$, nøie passer til Afdelingens indre Sider, og som med et bevægelig Ledjern er fæstet til den $7\frac{1}{2}$ Fod lange Høvestang G. Rullerne H, hvorpaa Rørene føres frem, ere 4 og 4 omviklede med et saakaldet ændeløst Klæde. Hver Afdeling af Ruller er 1 Fod lang og Afstæringsstrammens Traade ere saaledes ordnede, at de overstjære Rørene ved Mellemrummet for hver Afdeling.

Naar Maskinen skal bruges, fæstes den som Træsniittet viser til et Træ eller anden faststaaende Støtte. Trykkeren løstes op og det forreste Rum fyldes med bearbejdet Ler, som, før at paastynde Fjyldningen, ved Mollen bør være afflaaret i passende Stykker. Derefter paastattes Trykkeren, Arbejderen griber Høvestangen og nedtrykker Lermasken, som i Form af Rør udpreses gjennem de runde Huller paa Støbejernsformen. Rørene løbe paa det endeløse Klæde indtil den i Maskinen værende Lermasse er udpræsset. Buen med Afstæringsstraaene lægges derpaa over den hele Rørlængde og affjær med et Tryk Rør af 1 Fods Længde. Stykkerne tages derpaa fra Klædet paa den ved Rullernes Ende

liggende Træpinde (se Fig.) og lægges paa Tørkehyllden. Hyllden maa ikke være større end at den fyldt kan af 2 Mand bæres ind i Tørkehuset. Paa Tegningen sees bag Arbeideren lidt af nævnte Hylde. Maskinen benyttes ogsaa i Frankrig, hvor dens Konstruktion er bleven forbedret, og er det efter denne Forbedring at ovenstaaende Tegning er udført. Maskinen er opgivet at skulle tilvirke 3000 Rør om Dagen. Den koster i Berlin 10 Thaler preussisk og i Paris 40 Frank, omtrent 7 Spd.

(Af Tidsskrift for Svenska Landbruksk.)

Korrespondence.

Hedemarken den 2den Juni.

Hedemarkens rige og frugtbare Jord, dets kraftige Vegetation, hvis mørkegrønne Farve altid overrasker den Rejsende, hvad enten han kommer fra Syd eller fra Nord, dets yndige Beliggenhed, som mere erindrer om Sletten end om Nordens høie Fjelde og dybe Dale, dets tiltagende Handel og Samskædsel, dets Brænderier og Bryggerier, Alt dette kjender Du til og det er forøvrigt saa almindelig bekjendt, at neppe Noget vil bestride, at denne af Naturen saa vel udrustede Egn er en af de kostbarreste Perler i Kongeriget Norges Krone. Vi Hedemarkinger høre ogsaa med Stoltthed og Glæde den Ros udtalt, som tilfaldet vort Hjem og vi kunne det saameget mere, som vi føle at den er velforsjent. Vort Hjemms Vnde, vor Jords Rigdom, vor lette Samskædsel, vor hurtigt tiltagende Industri (ere Brænderi og Bryggeri Navne, som have en just ikke ren Klang i ethvert Øre, saa er det dog en Klang af Solv, og Solvtoner er man jo vant til at høre med Velbehag!) — hvad Mere kunne vi vel begjære, spørger Du! — Al, Rosen har jo sine Torner! — — — Blandt andre Gøder have vi ogsaa en aldeles ægte nordisk Winter med Kuldegrader i høie Tal, Nogle sige 32, selv har jeg blot Erfaring om de 29; men denne Kulde er i Sandhed en blomstrende Kulde. Alle Trær fra øverst til nederst behængte med Nimfrost af glindsende Hvidhed og rigere end det tætteste Lovværk og alle Kinder og Naser smykkede med Roser af rødste Purpur og Hester og Slæder og Bjælder, Alt i munter og raff Bevægelse, hvilket jo er et Bevis for at Winteren ikke, som ensolbige Folk snakker om, er et Billed af Sovn og Død, men tværtimod et Livsprincip, som formaar at gjøre den dødsge Dagdriver til en munter og levint Person. Paa Ene have vi sjelden Mangel, oftere lidt Dverflob. Da ove vi vore Heste med Pløining og vore unge Karle med at grave dybe og brede Grøfter i Eneen, passende til et Slags Beie for Samskædselen. Grøstegravning og Pløining er nemlig nu bleven en Modesag paa Hedemarken og stadig Dvælle endog om Winteren giver desmere Færdighed. — Men som sagt, Rosen har sine Torner og Hedemarkens Torne er ikke den strænge Winter, men den lange, alfor lange Winter. Det er blot paa enkelte mere heldigt beliggende Gaarde at Baaraanen kan begynde i de

sibste Dage af April; oftest gaa flere Dage hen af Mai forinden Sne og Tæle er saavidt smeltet bort, at Jorden kan bearbejdes. Fra Kl. 4 om Morgenen til den sildige Aften anstrænge sig nu Folk og Heste saavidt Kræfterne strække til for snarest muligt at saa Jorden bearbejdet og stiftet til at modtage Sædesroet. Paa de Steder, hvor Høstfrosten kommer tidligt, maa Saaningen være endt inden Udgangen af Mai, men forøvrigt vedbliver man med at saa endnu hele den første Trediedel af Juni Maaned. Naar nu, som Du ved, Bygget fordrer omtrent 12 Uger og Havren 14 Uger fra Saatiden af indtil Modningen, saa er det let at beregne, at de første Nattefroster om Høsten indtræffer paa en Tid da Kornet endnu er umodent. Allerede den 10de August mærker man paa enkelte Steder Spor af Frost, men særligt er dog Tidrummet mellem 20de og 27de August. Alt afvigte Høst, med sin tidlige stærke Nattefrost efter en kold Sommer, som kun svagt fremdrev Kornets Udvikling, virkede nedstemmende paa de Flestes Forhaabninger om et godt Udbytte af sin Jord det er Noget Du allerede meget vel kjender til — Hedemarkingen havde imidlertid sit Stabur temmelig vel fyldt med godt Korn fra de tre foregaaende gylde Kornaar og ihvorvel Spørgsmaal efter stikket Udsædesfrø især af Væter, Havre og tildeels Vlandkorn har været hørt, saa har den Sne dog kunnet enten ved Handel eller Dytte affe af sin Dverflob til den Anden — Du maa nemlig vide, at Hedemarkingen ikke gjærne saar af andet Korn end det som hidrører fra hans egen Egn. Dette er rigtignok undertiden drevet vel vidt, idet man tror, at alle Egne syd for Hedemarken hverken have saa godt Korn eller saa tidligt modnende og det har derfor indruffet, at man heller har saaret af en slet indbjerget eller paa anden Maade beskadiget Vling, end at tage Udsæd fra andre Egne. Hedemarkingens Handlingssmaade er uden Tvivl fuldkommen berettiget i sin Almindelighed, thi Produkterne af hans Jordbrug ere af fortrinlig Kvalitet. Saaledes f. Ex. er Middelvægten paa serradigt Byg ikke mindre end 180 \mathcal{F} pr. Tønde og paa Havre sjelden under 130 \mathcal{F} men gaar endog op til 140 \mathcal{F} . — Til Nørddalen, til Solør og til de nærmest beliggende Dele af Sverige gaar derfor aarligen ikke ringe Mængde Udsædeskorn, hvilket ogsaa har været Tilfældet i Løbet af denne Winter. Naar jeg har sagt, at den Sne har kunnet affe til den Anden godt Sædesfrø saa maa jeg bemærke, at den Anden desværre ikke altid har benyttet det gode Tilbud og Følgen heraf er, at formeget godt Sædesfrø formentlig er gaaet bort til andre Egne og at mangen god Hedemarkens Uger iaar vil vise sig tynd og vandtriven fordi Eieren enten har været alfor ligegyldig eller har anseet det for en Skam for sin Gaard udenfra at forskaffe den Udsæd. Prisen paa godt Saakorn har for Byg været omtrent 5 Spd og for Vlandkorn 4 Spd og derover.

Hedemarkens Jordbrug er, som Du ved, meget eiendommeligt. Alle dets Eiendommeligheder har Du ved dit kortvarige Besøg hos os dog neppe kunnet gjøre Dig bekjendt med. Tillad mig derfor at meddele Dig lidt om vor Baaraan; jeg tror det vil interessere Dig.

Naar Du saa vor sorte muldliggende Jord, saa erindrer jeg, at Du udtalte Din Beklagelse over at vi saa lidet forstod os paa at holde den ren for Ugræs; naar vi opregnede vort Hestekraft og Du sammenlignede det med den dyrkede Jords Areal, saa opvakte det næsten Din Fortrydelse, at vi med saa stor Hestekraft dog udrettede saa lidet; naar Du saa vore Enge og Havnemarker, saa forundrede det Dig at vi endnu vare saa langt tilbage i Tiden, at vi kunde lade disse af Naturen saa frugtbare Strækninger ligge uberørte af Plog og Spade osv. Din Forundring vilde dog noget aftage og maaske forsvinde, hvis Du en Daaraan besøgte os. — Det er sandt, Ugræs og bliver Ugræs og Ingen beslagere mere at saa er end vi; dog troste vi os med, at jo kraftigere Ugræsset spirer desto kraftigere er ogsaa Jordbunden, hvorpaa det vøxer; det er derfor i vore Dine en slags Mærkeplante, som vi rigtig nok maa bruge al vor Anstrængelse for ret eftertryffeligt at indertvinge forat give Plads for det gode Græs, men aldeles at udrydde det, det gaar rigtig nok endnu over vore Evner, thi Naturen er altfor rig paa Resourser til dets Formørkelse. Ugræsset er imidlertid Marsagen til vort betydelige Hestehold. Og her nu hvorledes vi anvende dette. Saa snart det er muligt om Foraaret — altsaa de Par sidste Dage i April eller først i Mai — saa „bryde“ vi Algeren med Ahlen. Dette første Arbeide gaar tungt og paa en Hest kommer neppe $2\frac{1}{4}$ Maal om Dagen. Efter „Brydningen“ harves; saa kommer en „Korsghaling“, der gaar noget lettere, og vi rækker da fulde 3 Maal om Dagen med en Hest; Harving følger atter. Nu saaes og Frøet nedmuldes med Ahl, først i en Direktion og strax derpaa afles tværs over samme. Endelig lægges Algeren til med Harven og Daaraanarbeidet er endt. — Antage vi nu at Mai Maaned har 25 a 26 Arbeidsdage, og at hver Hest kan bearbejde 3 Maal om Dagen med Ahl, altsaa tilsammen 75 a 78 Maal idethede, men samme Areal i 4 Omgange, saa medgaar der 1 Hest for hver 17 a 20 Maal Algerjord forinden til Harving, Gjødning, Rulling eller tilfældige Kjøringer — Medgiv at vi gøre vort Bedste for at saa Mægt over Ufrudtet og forundre Dig over, at vi ikke aldeles indslide vore Heste ved denne baade tunge og forecerede Kjøring. At Ahlen til vort Kornbrug er et velstillet Redskab og at den ved sin skraa Stilling mod Jordmonnet viker i samme som et Skraaplan, der opvækker og løfter alle store Ugræsrodde til Overfladen for der at lade dem fortørre, derom vilde Du nok blive enig med os, hvis Du horte hjemme her.

Du maa dog ikke tro at vi Hedemarkinger ere saa ensidige at ville paastaa at Ahlen ubetinget er det Algerbrugredskab, som fortjener vor største Tillid og ikke lader sig erstatte af noget Andet. Ahlen skyldes vi siden Arilds Tid næstefter vor Jords Frugtbarhed vore bedste Kornavlinger og Ingen maa fortænke os i, at vi respekttere denne vor Gæld, thi baade nu saavel som tidligere opfylder og har den opfyldt vore Forventninger. Det er vistnok en Gang bleven sagt paa et Landbrugsmøde, at Ahlen om tyve Aar skulde være et historisk Redskab paa Hedemarken idet Plog og Extirpator skulde fortrænge

den. — Tyve Aar ere i Algerbrugshistorien et kort Tidrum; jeg tror derfor ikke paa Forudsigelsen ialfald med Hensyn til Tiden, men jeg maa tilstaa, at Plogen dog meget snart vil komme til at staa sideordnet med Ahlen, men neppe nogensinde gjøre denne aldeles overflødig. — Da Du ved at jeg er en afgjort Ven af Plog og Ploining, hvilket maaske kunde betvivles paagrund af hvad jeg nylig har anført, saa skylder jeg Dig en nærmere Forklaring, desangaaende.

Høstveiret er paagrund af Taage og fugtig Luft ofte meget besværligt paa Hedemarken og de sidste Kornsnese kunne sjældent indhøves fra Algeren før end i Oktober Maaned. Snart efter kommer Frost, Sne eller vedholdende Regn — Alt dette gjør Høstploiningen i høi Grad vanskelig og i ethvert Tilfælde usikker. Den vaade, klæbrige og tunge Jord tilligemed den da korte Arbeidsdag gjør at man kun undtagelsesvis rækker med 3 Maals Ploining med et Par Heste om Dagen — Allsiden Plogen kom i Brug paa Hedemarken er intet Tilfælde mig bekendt, at man har rullet med at høstpløie al Algerjord og i afvigte Høst fik man neppe Tid til at gjøre en Begyndelse forinden Vinteren afbrød al Jordbrugssyssel. Skal man nu om Foraaret foretage Ploiningen, saa rækker man under høibde Omstændigheder gode 4 Maal med et Par Heste om Dagen. Du synes maaske at dette er lidet, men jeg forstirer Dig, at dette Arbeide er sult nok paa vor klæbrige Jord. Gjør vi nu en Sammenligning mellem Ahl og Plog med Hensyn til Gevinst af Tid for Saaningen, saa brydes og korsafles 100 Maal Algerjord i Løbet af 17 Arbeidsdage med omtrent 4 Heste; 4 Plougheste behøve til Ploining af samme Areal rigtig nok kun $12\frac{1}{2}$ Dag, men Jorden er herved kun vendt, ikke renset for Ugræs, medens Ahlen derimod altid virker opdragende mod Overfladen af de store Ugræsrodde. Ploiningsmethoden har altsaa endnu $4\frac{1}{2}$ Dage tilovers i sin Beddestrid med Ahlen og de 2 Par Heste spændes nu for Extirpatoren — hvilken her bruges i Form af en grov Labbeharv — og Rensningsarbeidet begynder. Med 2 Par Heste extirperes eller labbeharves 20 a 24 Maal om Dagen og den 17de Dag er man rigtig nok ogsaa her færdig til at besaa 100 Maal Jord. Os imellem sagt bør dette dog ikke ske, men man begynder forfra igjen med Labbeharven og gjør en Korsfjøring med samme, thi Ugræssets Udryddelse fremfor Allt Forøvrigt er Beddestriden med Ahlen nu ikke længere farlig hvad Tiden angaar, thi man kan ikke saa mere om Dagen for Ahlbruget, end hvad de fire Heste formaa at afle ned, eller omtrent 12 Maal. I Løbet af 8 a 10 Dage vil Saaningen være endt i begge Tilfælde.

„Men,“ udbryder Du, „skal dette være et Bedste for at Ahlen med Hensyn til Gevinst af Tid gaar fremfor Plogen?“ — Jeg maa rigtig nok beklende, at saa var min Mening, idet jeg begyndte at gjøre min Sammenligning mellem Arbeidstiden for begge Redskaber, men jeg ser nu, at Ahlen om den ikke vinder i Tid, saa taber den heller ikke noget. Det er dog en Mulighed for den at vinde, nemlig hvis man saar strax efter endt „Brydning“

og unblader „Korkbalingen.“ Du ved, at jeg i Løbet af flere Aar ikke har benyttet Ahlen noget videre. Jeg og flere med mig have høstpløjet en Del af vor Jord og vi havde da ingen Baarskælighed med at blive færdige med Næsten om Vaaren og ideole taget gjøre en baade god og letvindt Baaraan. Jaar vare de fleste af os forkytte. Vort Løsen har været: saa tidligt, tænk paa Høstfrosten! Nu havde ingen sin Jord høstpløjet og da de Flestes Mening nok var den, at Ahlen bedst vilde indvinde Tiden, saa lagdes Pløgen tilfide. Da jeg ikke er i Besiddelse af det tilstrækkelige Antal Ahler og de jeg har heller ikke ere af bedste Slags, saa havde jeg ikke andet Valg end at lade Pløgen vedblive at gaa paa. Baarsaamen er nu rigtignok endt hos mig — jeg bor, som Du ved, paa et Sted, hvor Saaningen maa være endt i Mai — og den er ogsaa endt hos mine afsende Venner, men jeg maa bekjende, at jeg har været ikke saa lidet angstelig for at komme tilfört. Naar allsaa endog jeg, en afgjort Ven af Pløgebruget, har kunnet nære Skrøpser, rigtignok som det har vist sig uden al Grund, hvad maa da Ahlvennen gjøre? Jeg tror derfor fremdeles at Ahlen endnu meget længe vil blive et yndet Baarsbrugsredskab paa Hedemarken.

Du vilde maaske ogsaa vide min Mening om Ahlens Gyne til tilstrækkelig at kultivere Jorden og om den i saa Fald er overs, sides eller underordnet Pløgen. Jeg vil imidlertid opsætte med Svar herpaa til en anden Gang. Saameget kan jeg dog nu sige, at den i og for sig er et fortrinligt Rensningsredskab især i fugtig og vandholdende Jord, og at den bearbejder Jorden tilstrækkelig dybt for Baarsbruget og for Baarsæd. Tiden medgiver mig ikke heller denne Gang at tilfredsstille din Forundling over, at vi lade saa store Strækninger af vore Enge og Havnehager ligge udyrkede, men Du skal en anden Gang høre fra mig derom.

Jeg vil slutte mit Brev med den Underretning at vore Enge og dyrkede Græsvolde vise meget mere lovende et godt Udbytte saar end ved samme Tid iffor. Angagrene ere derimod høist forskjellige

og de fleste synes at lide af Undergrundsvand og streng Waartørke, — puskigt nok, to Modfætninger, som gaa samme Veie. — I Dag erholde vi dog et gennemtrængende og velgjørende Regn, som sikkert har opfrisket ikke blot den tørre Jord og den svage Spire, men ogsaa alle Landmænds bange Forventninger om et godt Aar.

Din m.

Christiania Kornpriser.

indenlandst

Hvede, 3 $\frac{1}{2}$ à 5 $\frac{1}{2}$ Spd.
Rug, 0 0 intet solgt.
Byg, 2 $\frac{1}{2}$ à 3 Spd.
Havre, 1 $\frac{1}{2}$ à 1 $\frac{3}{4}$ Spd.
do. tienslig til Sød 9 à 10 $\frac{1}{2}$.

udenlandst

Rug østersøst 210—212 Pb. 4 Spd. 12 $\frac{1}{2}$ à 1 $\frac{1}{2}$.
Rug dansk 202—204 Pb. 18 $\frac{1}{2}$ 12 $\frac{1}{2}$.
Byg dansk 186—188 Pb. 18 $\frac{1}{2}$ 12 $\frac{1}{2}$ à 19 $\frac{1}{2}$ 12 $\frac{1}{2}$.
Hvede dansk 208—212 Pb. 6 à 7 Spd.
Erter dansk 4 Spd. 60 $\frac{1}{2}$.
do. østersøst 6 Spd.

Christiania Fiskepriser.

Slb, Rønbld, 6 $\frac{1}{2}$ Spd. pr. Lb.
Slb, stor Mid. 6 Spd. pr. Lb.
Slb, smaa do. 4 $\frac{1}{2}$ à 5 Spd. pr. Lb.
Slb, stor Christ. 4 $\frac{1}{2}$ à 4 $\frac{3}{4}$ Spd. pr. Lb.
Slb, smaa do. 18 $\frac{1}{2}$ à 19 $\frac{1}{2}$.
Storfet 6 $\frac{1}{2}$ à 7 $\frac{1}{2}$ pr. Bog.
Middelfet 1 Spd. à 1 Spd. 6 $\frac{1}{2}$ pr. Bog.
Smaafet 4 $\frac{1}{2}$ 12 $\frac{1}{2}$ pr. Bog.
Rødskær 7 $\frac{1}{2}$ à 7 $\frac{1}{2}$ 12.

Udgiverens Adresse:

Proprietær Schrøder. Boll i Bærum.

Følgeblad til Skilling-Magazinet.

Meteorologiske Dagttagelser

paa Christiania Observatorium.

1857, Juni.	Barometerstand i franke Lin. ved 0°.			Temperatur i Skyggen. R.			Veirbemærkning.
	kl. 7 F.	kl. 2 E.	kl. 10 E.	kl. 7 F.	kl. 2 E.	kl. 10 E.	
4	335 $\frac{1}{2}$ 9	335 $\frac{1}{2}$ 8	335 $\frac{1}{2}$ 4	+ 10° 6	+ 13° 8	+ 9° 7	Teml. Mart. SSO
5	335 7	335 9	336 6	+ 11 3	+ 14 9	+ 11 5	— Skyet. Lidt Regn. SSO.
6	337 5	336 8	335 9	+ 8 2	+ 7 8	+ 8 0	Regn. N.
7	336 4	335 9	335 5	+ 9 1	+ 15 5	+ 10 8	Blandet. Svag S—N.
8	334 7	332 5	331 4	+ 11 6	+ 9 9	+ 9 4	Skyet. Lidt Regn NO—SSO.
9	330 6	330 0	330 4	+ 10 4	+ 11 7	+ 9 3	do. SSO.
10	330 8	331 4	331 8	+ 9 6	+ 13 3	+ 9 1	Blandet S.

Regnhøiden = Linier. 5,53

Christiania.

Trykt og forlagt af W. C. Fabritius.